

Keten en hokken: samenvatting van een landelijk veldonderzoek

Laatst gewijzigd: 10 juli 2009/ Bestelnummer: U.2005.08

Inleiding

In 2004 heeft STAP een onderzoek uitgevoerd naar het alcoholgebruik en de veiligheid binnen semi-particuliere settings. Met semi-particuliere settings worden schuren, caravans keten en hokken bedoeld waar jongeren samenkomen voor de gezelligheid en om te drinken. Het aantal van deze locaties (vanaf nu keten genoemd) is in de jaren voor het onderzoek sterk toegenomen en daarmee ook het aantal gemeenten dat hiermee te maken heeft gekregen. De hoofdvraag van dit onderzoek luidt:

Wat zijn de sociale functies van de keten en in hoeverre vormen keten een risico voor de bezoekers en de omgeving?

Methode

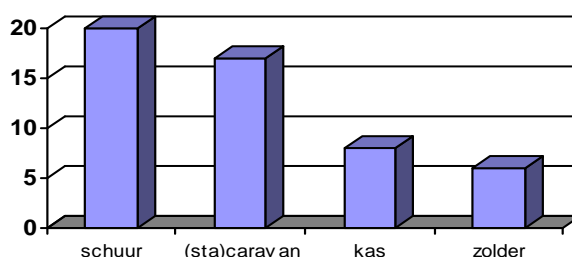
Als methode van onderzoek is gekozen voor een combinatie van interview, observatie en vragenlijst. Interviews van ongeveer 45 minuten per keet zijn in 51 afgenomen. Naast de interviews is door 204 jongeren een vragenlijst ingevuld. Vragen die centraal hebben gestaan in het onderzoek gaan over de kenmerken van de keten en de leden. Daarnaast zijn vragen gesteld over het drankgebruik en de overlast die de jongeren denken te veroorzaken. Gemiddeld waren tijdens de interviews zes leden van de keet aanwezig.

Gegevens over keten

In Nederland zijn naar schatting 1500 keten. De bestaansduur van de keten die deel hebben genomen aan dit onderzoek loopt uiteen van 2 tot 16 jaar. De gemiddelde keet bestaat ongeveer 5 jaar. De bezoekers van keten zijn meestal tussen de 13 en 23 jaar. De meeste tieners beginnen een keet op een leeftijd van rond de 13 jaar.

De meeste keten zijn alleen op vrijdag en zaterdagavond geopend. Bijna een kwart (12 gevallen) van de bezochte keten is elke avond geopend. Keten kunnen zich bevinden op diverse locaties. In figuur 1 staan de locaties van de keten uit dit onderzoek vermeld.

Figuur 1: keetlocaties

Alcoholgebruik

Uit de onderzoeksresultaten blijkt dat het alcoholgebruik in de keten zorgwekkend hoog is. Alcohol is in de keten continu en in grote hoeveelheden aanwezig. Alcoholgebruik bestaat vooral uit de consumptie van bier. De jongeren geven aan gemiddeld een half kratje bier per avond te consumeren. Dit komt overeen met twaalf flesjes, of vijftien glazen bier.

De prijs voor een flesje bier ligt in een keet tussen de 50 eurocent en 1 euro. Hierdoor vormen de keten een geduchte concurrent voor de horeca. Ondanks dat alcoholverkoop zonder vergunning illegaal is, maken keten geen melding dat controleurs van de Drank- en Horecawet zijn langs geweest. Drankverstrekking vindt plaats binnen de groep vaste leden, maar daarnaast wordt de drank vaak ook verstrekt aan bezoekers die niet tot de vaste kern behoren. De keten lijken geen duidelijk winsttoegmerk te hebben. De winst die mogelijk wordt gemaakt, wordt meestal weer in de keet gestoken.

Leeftijdsgrenzen voor de alcoholverstrekking worden niet gehanteerd. Ook jongeren onder de 16 jaar kunnen alcohol drinken in de keten. Jongeren onder de zestien, de wettelijke leeftijdsgrens voor de verstrekking van zwak alcoholhoudende drank, geven aan hun kratten bier voor de keet vaak te kopen in de supermarkt. Soms wordt het bier door een supermarkt of bierkoerier bij de keet gebracht.

Veiligheid van keten

De veiligheid van de keten laat op veel punten te wensen over. Over de brandveiligheid van de keten wordt maar zeer beperkt nagedacht door de

jongeren. Bijna de helft van de keten (24) beschikt niet over een brandblusser of een nooduitgang. Slechts 5 keten beschikken over een nooduitgang. De keten hangen vol met brandbare materialen als vlaggen en posters. Het meubilair is vaak van hout. De keet is meestal niet groter dan 20 vierkante meter en op een 'keetavond' gevuld met gemiddeld 20 tot 25 jongeren. Door het relatief hoge aantal bezoekers is het risico op brandonveilige situaties hoog.

Naast brandveiligheid speelt verkeersveiligheid een rol. Vrijwel alle jongeren begeven zich na afloop van de keetavond in het verkeer op de fiets, de brommer of met de auto. De houding van jongeren wordt gekenmerkt door opmerkingen als: "Hier kan dat" en "Ik kan heel goed tegen bier".

Overlast

Een kwart van de keten geeft aan dat omwonenden hebben geklaagd over overlast van de keet. Omdat dit cijfer is gebaseerd op zelfrapportage zou het werkelijke cijfer hoger kunnen liggen.

Een groot deel van de keten staat ver verwijderd van de bebouwde kom en zorgt daarom überhaupt niet voor overlast. Slechts enkele keten staan in een dorpskern. Uit gesprekken met directe omwonenden komt geen eenduidig beeld naar voren. Sommige omwonenden hebben te maken met structurele en ernstige overlast 's avonds en 's nachts. Anderen geven aan geen last te hebben van de jongeren en het zelfs wel fijn te vinden dat ze een plek voor zichzelf hebben. Deze positieve houding van omwonenden kan deels worden verklaard door de traditie van dorpsgemeenschappen die bepaalt dat klagen over burens bij de gemeente, niet wordt geaccepteerd. Ondervraagde omwonenden geven aan liever te hebben dat de jongeren in de keet zitten dan dat ze op straat rondhangen.

Betrokkenen

In het onderzoek zijn diverse gesprekken gevoerd met betrokken volwassenen bij keten. Uit deze gesprekken kan een aantal standpunten worden geïdentificeerd:

- Ouders en vooral de jongeren zelf lijken zich absoluut geen zorgen te maken over het alcoholgebruik
- Men is blij dat de jeugd een plek heeft om samen te komen (alles beter dan op straat)
- Betrokkenen bij keten (omwonenden, scholen, kerken etc.) zijn huiverig om negatieve uitspraken over keten te doen, maar maken zich wel zorgen over het alcoholgebruik van de jeugd
- Men ziet geen eenduidige oplossing voor de keten, maar veel betrokkenen zijn ervan overtuigd dat ouders hierin een cruciale rol spelen

- Alternatieven voor keten zijn belangrijk, maar vaak niet voldoende aanwezig

Functionies van de keet

Keten hebben een duidelijke functie in de jongerencultuur op het platteland. Langzaam maar zeker zijn ze een stukje van de lokale cultuur geworden die men graag behoudt. De jongeren hebben op een schaal van 1 tot 10 aangegeven welke functies ze belangrijk vinden aan hun keet. De volgende functies scoorden het hoogst:

Figuur 2: functies van keten

Funcie	Score
Het samenkomen met vrienden (gezelligheid)	9.4
Een eigen plek hebben voor jezelf zonder ouders/familie	8.4
Bier/alcohol drinken	8.2
Prijs van de consumpties ten opzichte van de kroeg/café	8.0
De keet heeft geen sluitingstijd	7.2
Activiteiten ondernemen (vakantie, sporten, uitgaan, wedstrijden etc.)	7.2

Uit figuur 2 kunnen we opmaken dat de horecafunctie die de keet heeft een belangrijk is voor de jongeren. Zowel het drinken van alcohol als de prijs van de consumpties scoren hoog. Maar liefst 49% van de jongeren geeft hiervoor 9 of een 10.

Aanbevelingen

Landelijke overheid: Het is belangrijk dat het Ministerie van VWS en de Voedsel en Waren Autoriteit (VWA) duidelijk communiceren dat het tegen betaling schenken van alcohol in keten onwettig is. Dat zal gemeenten stimuleren in hun beleidsaanpak.

Lokale overheid: Gemeenten dienen de grenzen van wat zij wel en niet toelaatbaar achten met betrekking tot het fenomeen keten vast te stellen en hun beleid daarop af te stemmen. Aanbevolen wordt om beleid te formuleren op basis van de visienota "Keetbeleid: Het hokjesdenken voorbij" uitgegeven door STAP in 2006.

Ouders: Ouders wordt aangeraden zich te verdiepen in de risico's die gepaard gaan met keten. De groep ouders vraagt in dit verband om een specifieke en zorgvuldige benadering. Het Trimbos-instituut ontwikkelt op dit moment (2009) voorlichtingsmateriaal specifiek bedoeld voor ouders van jonge keetbezoekers.

Bron: Mulder, J. (2005) *Indrinken op eigen erf: landelijk veldonderzoek naar jongerenontmoetingsplekken in een semi-particuliere omgeving*. Utrecht: STAP